

ODLUKE

ODLUKA (EU) 2020/2228 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

od 23. prosinca 2020.

o Europskoj godini željeznice (2021.)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 91.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽²⁾,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ⁽³⁾,

budući da:

- (1) U svojoj Komunikaciji od 11. prosinca 2019. pod naslovom „Europski zeleni plan“ („Komunikacija o europskom zelenom planu“) Komisija je izložila europski zeleni plan za Uniju i njezine građane. Europski zeleni plan nova je strategija rasta kojom se Uniju nastoji preobraziti u pravedno i prosperitetno društvo s modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom u kojem 2050. neće biti neto emisija stakleničkih plinova i u kojem gospodarski rast neće biti povezan s uporabom resursa.
- (2) U svojim zaključcima od 12. prosinca 2019. Europsko vijeće potvrdilo je cilj postizanja klimatski neutralne Unije do 2050.
- (3) U svojoj rezoluciji od 15. siječnja 2020. Europski parlament pozdravio je Komunikaciju o europskom zelenom planu i pozvao na ostvarivanje nužnog prijelaza na klimatski neutralno društvo do 2050.
- (4) U skladu s ciljevima utvrđenima u Komunikaciji o europskom zelenom planu, potrebno je preobraziti gospodarstvo Unije i iznova razmotriti politike, posebice u području prijevoza i mobilnosti. Četvrtina emisija stakleničkih plinova u Uniji dolazi iz prometa, udjel koji je i dalje u porastu. Kako bi se postigla klimatska neutralnost, do 2050. je potrebno 90 % smanjenje emisija iz prometa. Postizanje održivog intermodalnog prometa zahtijeva stavljanje korisnika na prvo mjesto te pružanje cjenovno pristupačnije, pristupačne, zdravije, čistije i energetske učinkovitije alternative trenutačnim navikama u pogledu mobilnosti, uz poticanje onih koji se već koriste održivim prijevoznim sredstvima kao što su hodanje, vožnja biciklom i javni prijevoz.
- (5) Europski zeleni plan radi rješavanja tih izazova podrazumijeva ubrzavanje prelaska na održivu i pametnu mobilnost. Konkretno, znatan dio od 75 % kopnenog tereta koji se danas prevozi cestama trebao bi se početi prevoziti željeznicom i unutarnjim plovnim putovima. Za provedbu te promjene potrebna su značajna ulaganja, uključujući ulaganja u pogledu oporavka, a njihov se ključni dio odnosi na uvođenje transeuropske prometne mreže (TEN-T) i na nastojanja za povećanjem učinkovitosti željezničkih teretnih koridora.

⁽¹⁾ SL C 364, 28.10.2020., str. 149.

⁽²⁾ Mišljenje od 14. listopada 2020. (još nije objavljeno u Službenom listu).

⁽³⁾ Stajalište Europskog parlamenta od 15. prosinca 2020. (još nije objavljeno u Službenom listu) i odluka Vijeća od 17. prosinca 2020.

- (6) Željeznica ima važnu ulogu u postizanju cilja klimatske neutralnosti do 2050. Riječ je o jednom od ekološki najprihvatljivijih i energetski najučinkovitijih načina prijevoza. Željeznice su velikim dijelom elektrificirane i emitiraju mnogo manje CO₂ od ekvivalentnog cestovnog ili zračnog prometa. Jedini su način prijevoza koji kontinuirano od 1990. smanjuje emisije stakleničkih plinova i emisije CO₂. Usto, željeznica je između 1990. i 2016. smanjila potrošnju energije i sve se više koristi energijom iz obnovljivih izvora.
- (7) Kriza prouzročena bolešću COVID-19 iznimno je snažno pogodila sektor prijevoza. Usprkos operativnim i financijskim ograničenjima sektor je zadržao ključne veze, kako za prijevoz osoba tako i za prijevoz osnovnih dobara. To je bilo moguće prvenstveno zahvaljujući zaposlenicima koji su nastavili raditi u teškim i nesigurnim uvjetima. Strateška uloga željeznice tijekom krize prouzročene bolešću COVID-19 pokazala je da je ostvarenje jedinstvenog europskog željezničkog prostora, uspostavljenog Direktivom 2012/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća (*), potrebno kako da bi se olakšala opskrba osnovnim dobrima kao što su hrana, lijekovi i gorivo, posebno u iznimnim okolnostima, tako i da bi se ostvarili širi ciljevi prometne politike.
- (8) Spajanjem glavnih prometnih pravaca Unije s njezinim rubnim, planinskim i udaljenim regijama i područjima, među ostalim na regionalnoj i lokalnoj razini te uspostavom i ponovnim uvođenjem regionalnih prekograničnih željezničkih veza koje nedostaju, željeznički sektor pridonosi socijalnoj, gospodarskoj i teritorijalnoj koheziji na kontinentalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Nadalje, mreže koje stanovništvu mogu jamčiti pružanje osnovnih usluga u udaljenim su i ruralnim područjima često malobrojnije i slabije razvijene. Rubnim regijama često je dvostruko teže zbog njihova ruralnog karaktera i položaja na periferiji nacionalnih mreža.
- (9) Dok se udio željezničkog prijevoza putnika u Uniji od 2007. samo neznatno povećao, udio željezničkog prijevoza tereta smanjio se. Do ostvarenja jedinstvenog europskog željezničkog prostora valja svladati još mnogo prepreka. Željeznički se sektor ponekad susreće s problemima koje, između ostaloga, stvaraju zastarjele poslovne i operativne prakse, sve starija infrastruktura i željeznička vozila te bučni vagoni. Željeznički promet ostvarit će svoj puni potencijal kad se svladaju te prepreke te smanje troškovi, izuče planovi Unije koji će zamijeniti nacionalne mehanizme za nediskriminirajuću potporu željezničkim operaterima i ubrzaju inovacije, uz osiguranje funkcioniranja unutarnjeg tržišta, povećanje željezničkog prometa i daljnje povećanje već prisutne visoke razine sigurnosti. Stoga je potreban dodatan poticaj kako bi željeznički sektor privukao više putnika, zaposlenika i poduzeća.
- (10) U svojoj političkoj izjavi danoj na neformalnoj videokonferenciji ministara prometa EU-a 4. lipnja 2020. ministri prometa iz većine država članica izrazili su svoju predanost podupiranju europskog programa za međunarodni željeznički prijevoz putnika.
- (11) Kako bi se promicao željeznički promet u skladu s ciljevima utvrđenima u Komunikaciji o europskom zelenom planu, među ostalim u pogledu održive i pametne mobilnosti, godinu 2021. trebalo bi proglasiti Europskom godinom željeznice („Europska godina“). Godina 2021. bit će važna za željezničku politiku Unije, budući da će predstavljati prvu cijelu godinu u kojoj će se u cijeloj Uniji provoditi propisi dogovoreni u okviru četvrtog željezničkog paketa – o otvaranju tržišta za usluge domaćeg željezničkog prijevoza putnika, smanjenju troškova i administrativnog opterećenja za željezničke prijevoznike koji posluju u cijeloj Uniji i davanju dodatnih zadaća Agenciji Europske unije za željeznice (ERA) s ciljem smanjivanja tehničkih prepreka. Zanimanje javnosti za željeznice, uključujući noćne vlakove, raste u brojnim državama članicama, što se vidi i iz popularnosti inicijative #DiscoverEU. Usto, međunarodni će umjetnički festival Europalia 2021. biti posvećen utjecaju željeznice na umjetnost i naglašavati snažnu ulogu željeznice u promicanju društvenih, gospodarskih, industrijskih i ekoloških promjena. Europska bi godina trebala doprinijeti paneuropskoj raspravi o budućnosti željeznica.

(*) Direktiva 2012/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 21. studenoga 2012. o uspostavi jedinstvenog Europskog željezničkog prostora (SL L 343, 14.12.2012., str. 32.).

- (12) Na razini Unije potrebna financijska sredstva za provedbu ove Odluke uključuju odgovarajuća sredstva koja se utvrđuju u kontekstu proračunskog postupka za 2021. u skladu s višegodišnjim financijskim okvirom za razdoblje od 2021. do 2027. Ne dovodeći u pitanje ovlasti proračunskog tijela, cilj bi trebao biti osiguravanje sredstava za provedbu ove Odluke od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2022. u iznosu od najmanje 8 milijuna EUR.
- (13) Radnici koji putuju na posao i s posla čine od 80 % do 90 % svih putnika u željezničkom prometu. To znači da urbane aglomeracije znatno pridonose cjelokupnoj uspješnosti željezničkog prometa putnika. Pametna gradska mobilnost ovisi o modernizaciji i obnovi nedovoljno iskorištenih prigradskih i regionalnih linija kako bi se ostvario nizak ekološki učinak te socijalna i gospodarska kohezija.
- (14) Komisija bi tijekom Europske godine trebala razmotriti pokretanje studije izvedivosti o stvaranju europske oznake za promicanje robe i proizvoda koji se prevoze željeznicom kako bi se poduzeća potakla da se prebace na željeznički prijevoz. Komisija bi isto tako trebala razmotriti pokretanje studije izvedivosti radi uvođenja indeksa željezničke povezivosti s ciljem kategorizacije razine integracije ostvarene uporabom usluga u željezničkoj mreži.
- (15) Uloga motiviranog osoblja ne može se precijeniti jer predstavlja jamstvo neometanog rada. Kako bi se ostvario njegov puni potencijal, u željezničkom sektoru treba diverzificirati radnu snagu, a naročito privući žene i mlade radnike. Ta bi se politika trebala promicati na svim institucionalnim razinama.
- (16) Želi li se povećati privlačnost željeznice, usluge bi morale biti usmjerene na putnika, organizirane i osmišljene tako da osiguravaju dobru vrijednost, dosljednu pouzdanost, izvrsnost usluge i privlačne cijene.
- (17) S obzirom na to da ciljeve ove Odluke, to jest promicanje željezničkog prijevoza kao održivog, inovativnog, međusobno povezanog i intermodalnog, sigurnog i cjenovno pristupačnog načina prijevoza te kao važne sastavnice održavanja i razvoja dobrih odnosa između Unije i njoj susjednih zemalja, kao i naglašavanje europske prekogranične dimenzije željeznice te jačanje doprinosa željeznice gospodarstvu, industriji i društvu Unije, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog potrebe za transnacionalnom razmjenom informacija i širenjem najbolje prakse diljem Unije, oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Odluka ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva,

DONIJELI SU OVU ODLUKU:

Članak 1.

Predmet

Godina 2021. proglašava se Europskom godinom željeznice („Europska godina”).

Članak 2.

Ciljevi

Glavni cilj Europske godine poticanje je Unije, država članica, regionalnih i lokalnih tijela te drugih organizacija da povećaju udio putnika i tereta koji se voze odnosno prevoze željeznicom i pružanje potpore tim nastojanjima. Posebni ciljevi Europske godine su:

- (a) promicanje željezničkog prijevoza kao održivog, inovativnog, međusobno povezanog i intermodalnog, sigurnog i cjenovno pristupačnog načina prijevoza, posebno isticanjem uloge željeznice:
- i. kao pokretača promjena koji pomaže u postizanju cilja klimatske neutralnosti Unije do 2050.;
 - ii. kao stupa učinkovite logističke mreže kojom se mogu jamčiti osnovne usluge, čak i tijekom neočekivanih kriza; i
 - iii. kao vrste prijevoza kojom se dopire do šire javnosti, posebno mladih, između ostaloga predstavljajući željeznički sektor kao privlačno mjesto za razvoj karijere;
- (b) isticanje europske, prekogranične dimenzije željeznice, koja zbližava građane, omogućuje im istraživanje Unije i sve njezine raznolikosti, potiče socioekonomsku i teritorijalnu koheziju i pridonosi integraciji unutarnjeg tržišta Unije, naročito jamčeći bolju povezivost s rubnim regijama i unutar tih regija, među ostalim regionalnim prekograničnim vezama;
- (c) poboljšavanje doprinosa željeznice gospodarstvu Unije, njezinoj industriji, uključujući njezinoj globalnoj konkurentnosti, njezinoj trgovini i njezinom društvu, posebno aspekata povezanih s regionalnim i lokalnim razvojem, održivim turizmom, obrazovanjem, mladima i kulturom te poboljšanjem pristupačnosti osobama s invaliditetom ili osobama sa smanjenom pokretljivošću te uz pridavanje posebne pozornosti potrebama starijih osoba;
- (d) doprinos promicanju željeznice kao važnog elementa odnosa između Unije i susjednih zemalja polazeći od interesa i potreba u partnerskim zemljama i stručnog znanja u području željezničkog prijevoza unutar i izvan Unije;
- (e) korištenje sposobnosti željeznice da raspiri kolektivnu maštu, posebno kroz povijest željeznice i kulturnu baštinu, podsjećajući na doprinos željeznice stvaranju europskog blagostanja i njezinu ulogu u razvoju najsuvremenijih tehnologija;
- (f) promicanje privlačnosti zanimanja u željezničkom sektoru, posebno isticanjem potražnje za novim vještinama te važnosti pravednih i sigurnih radnih uvjeta i rješavanje potrebe za povećanjem raznolikosti radne snage;
- (g) promicanje ključne uloge željeznica u međunarodnom prijevozu putnika unutar Unije;
- (h) promicanje mreže noćnih vlakova u Uniji i poticanje inicijativa kojima se naglašava njezina prekogranična priroda uporabom simbola koji predstavljaju Uniju;
- (i) podizanje razine javne osviještenosti o mogućoj ulozi željeznice u razvoju održivog turizma u Europi;
- (j) promicanje ključne uloge željeznica u održivoj mobilnosti od polazišta do odredišta, povezivanju čvorišta i omogućivanju privlačnog i pametnog prijelaza s jedne na drugu vrstu prijevoza;
- (k) doprinos provedbi četvrtog željezničkog paketa i podizanju razine osviještenosti o mjerama potrebnima za uspostavu jedinstvenog europskog željezničkog prostora na temelju TEN-T-a koji dobro funkcionira;
- (l) poticanje rasprave o tome kako modernizirati željeznička vozila te kako dalje razvijati i povećati kapacitete željezničke infrastrukture kako bi se olakšala šira uporaba željezničkog prijevoza putnika i tereta, u tom pogledu ističući važnost suradnje upravitelja infrastrukture, istraživanja i inovacija te uloge zajedničkog poduzeća Shift2Rail uspostavljenog Uredbom Vijeća (EU) br. 642/2014 ⁽⁹⁾;
- (m) promicanje događanja i inicijativa za širenje informacija o pravima putnika u željezničkom prometu i poticanje suradnje među svim dionicima kako bi se poboljšale informacije za korisnike i izdavanje karata, uključujući ponudu jedinstvenih karata i razvoj inovativnih digitalnih multimodalnih karata, kao i pružanje informacija o trenutačnim izazovima u tom pogledu, kao što je potreba za razmjenom podataka među dionicima.

⁽⁹⁾ Uredba Vijeća (EU) br. 642/2014 od 16. lipnja 2014. o uspostavi zajedničkog poduzeća Shift2Rail (SL L 177, 17.6.2014., str. 9.).

Članak 3.

Sadržaj mjera

1. Mjere koje treba poduzeti radi ostvarenja ciljeva utvrđenih u članku 2. blisko se usklađuju s tekućim aktivnostima kojima se promiče željeznički prijevoz. Te mjere uključuju sljedeće aktivnosti na razini Unije i nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, organizirane u partnerstvima ili pojedinačno te povezane s ciljevima Europske godine:

- (a) inicijative i događanja za promicanje rasprave, izgradnju pozitivnog imidža, podizanje razine osviještenosti i pomaganje uključivanja građana, poduzeća i javnih tijela kako bi povećali povjerenje u željeznicu, posebno nakon posljedica krize prouzročene bolešću COVID-19 te za promicanje privlačnosti željeznice za prijevoz više putnika i robe kao načina borbe protiv klimatskih promjena, putem višestrukih kanala i alata, uključujući događanja u državama članicama, uz istodobno isticanje sigurnosti i udobnosti putovanja željeznicom;
- (b) inicijative u državama članicama za poticanje, u javnom i privatnom sektoru, uporabe željeznice za poslovna putovanja i putovanja na posao i s posla;
- (c) informacijske izložbe, inspirativne i edukativne kampanje te kampanje za senzibiliziranje građana te uporaba vlakova u kojima se drže prezentacije i nude informacije radi poticanja promjena u ponašanju putnika, potrošača i poduzeća te poticanja šire javnosti na aktivno pridonošenje postizanju ciljeva održivijeg prijevoza;
- (d) razmjenu iskustava i najbolje prakse nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela, civilnog društva, poduzeća i škola u promicanju uporabe željeznice i načina promjene ponašanja na svim razinama;
- (e) provođenje studija i inovacijskih aktivnosti te širenje njihovih rezultata na europskoj ili nacionalnoj razini;
- (f) promicanje projekata i mreža povezanih s Europskom godinom, među ostalim putem medija, društvenih mreža i drugih internetskih zajednica;
- (g) partnerstva i događanja poput onih navedenih u Prilogu;
- (h) utvrđivanje i promicanje najbolje prakse kako bi se stvorili jednaki uvjeti za različite vrste prijevoza;
- (i) promicanje projekata i aktivnosti radi podizanja razine osviještenosti o održivoj mobilnosti od polazišta do odredišta koja pruža besprijekorna putna rješenja „od vrata do vrata” u kombinaciji s drugim načinima prijevoza, uključujući aktivno putovanje te održivu i pametnu logistiku;
- (j) promicanje projekata i aktivnosti kojima se jača svijest o jedinstvenom europskom željezničkom prostoru i njegova važnost, posebno u pogledu njegove tekuće provedbe, mjera za olakšavanje međunarodnog putovanja željeznicom i mjera za digitalne informacije za putnike, poput pružanja informacija u stvarnom vremenu o ponudama putovanja, cijenama karata i voznim redovima, uključujući od neovisnih pružatelja usluga, s ciljem olakšavanja usporedbe; i
- (k) promicanje projekata i aktivnosti kojima je cilj ostvarenje proširene, modernizirane i interoperabilne željezničke infrastrukture, uključujući Europski sustav upravljanja željezničkim prometom (ERTMS), terminale koji nude mogućnosti promjene načina prijevoza, kao i modernizirana željeznička vozila.

2. Komisija tijekom Europske godine razmatra pokretanje:

- (a) studije izvedivosti o stvaranju europske oznake za promicanje robe i proizvoda koji se prevoze željeznicom kako bi se poduzeća potakla da se prebace na željeznički prijevoz; i
- (b) studije izvedivosti radi uvođenja indeksa željezničke povezivosti s ciljem kategorizacije razine integracije ostvarene uporabom usluga u željezničkoj mreži i prikaza potencijala željeznice za natjecanje s drugim vrstama prijevoza.

Komisija do 31. ožujka 2021. obavješćuje Europski parlament i Vijeće o svojim planovima.

3. Institucije i tijela Unije na razini Unije te države članice na nacionalnoj razini mogu se pri promidžbi aktivnosti iz stavka 1. referirati na Europsku godinu i koristiti se njezinim vizualnim identitetom.

*Članak 4.***Koordinacija na razini država članica**

Organizacija sudjelovanja u Europskoj godini na nacionalnoj razini odgovornost je država članica. One osiguravaju koordinaciju relevantnih aktivnosti na nacionalnoj razini i imenuju osobe za kontakt na nacionalnoj razini koje jamče koordinaciju na razini Unije.

*Članak 5.***Koordinacija na razini Unije**

1. Komisija redovito saziva sastanke osoba za kontakt na nacionalnoj razini radi koordinacije provedbe Europske godine. Ti su sastanci i prilika za razmjenu informacija o provedbi Europske godine na nacionalnoj razini i na razini Unije. Predstavnici Europskog parlamenta na tim sastancima mogu sudjelovati u svojstvu promatrača.
2. Koordinacija Europske godine na razini Unije temelji se na transverzalnom pristupu kako bi se stvarale sinergije među različitim programima i inicijativama Unije za financiranje projekata u području željezničkog prijevoza ili s njim povezanih projekata.
3. Komisija saziva redovne sastanke svih dionika i predstavnika organizacija ili tijela koji djeluju u području željezničkog prijevoza, što obuhvaća i postojeće transnacionalne mreže, relevantne nevladine organizacije, sveučilišta i tehnološke centre te predstavnike organizacija i zajednica mladih, organizacija osoba s invaliditetom i osoba sa smanjenom mobilnošću, kako bi im pomogla u provedbi Europske godine na razini Unije.
4. Ako to bude moguće u okviru proračuna, Komisija može organizirati natječaje i projekte koji mogu primiti potporu zbog izvanrednog doprinosa ciljevima Europske godine.

*Članak 6.***Međunarodna suradnja**

Za potrebe Europske godine Komisija će po potrebi surađivati s nadležnim međunarodnim organizacijama istodobno osiguravajući vidljivost sudjelovanja Unije.

*Članak 7.***Praćenje i evaluacija**

Do 31. prosinca 2022. Komisija Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija podnosi izvješće o provedbi, rezultatima i sveobuhvatnoj procjeni inicijativa predviđenih ovom Odlukom. Komisija utvrđuje ključne pokazatelje uspješnosti za evaluaciju inicijativa. Ti ključni pokazatelji uspješnosti navode se u izvješću Komisije. Za potrebe tog izvješća države članice Komisiji dostavljaju informacije o aktivnostima za koje su bile odgovorne.

*Članak 8.***Stupanje na snagu**

Ova Odluka stupa na snagu sljedećeg dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Sastavljeno u Bruxellesu 23. prosinca 2020.

Za Europski parlament
Predsjednik
D. M. SASSOLI

Za Vijeće
Predsjednik
M. ROTH

PRILOG

PARTNERSTVA I DOGAĐANJA

U ovom se Prilogu navodi okvirni popis partnerstava i događanja povezanih s Europskom godinom:

1. partnerstva s filmskim festivalima diljem Europe kako bi se istaknulo važno mjesto željeznice u kinematografiji;
 2. suradnja s europskim muzejima željeznice i postojećim kulturnim događanjima, poput filmskih festivala i umjetničkih izložbi;
 3. partnerstva s ERA-om kako bi se istaknuli:
 - (a) rezultati željezničkog sektora u Europi;
 - (b) znanje i iskustvo dionika u željezničkom sektoru, posebno željezničkih radnika;
 - (c) prednosti željeznice u smislu sigurnosti i zaštite okoliša; i
 - (d) mogućnosti zapošljavanja u željezničkom sektoru za učenike, studente i naučnike;
 4. pokretni izložbeni vlakovi u Uniji kako bi se javnost informirala o ciljevima Europske godine i kako bi se istaknula privlačnost mnoštva njezinih poruka;
 5. dijeljenje propusnica za Interrail mladima u okviru programa Erasmus ili nagradna natjecanja kako bi se povećao doseg Europske godine;
 6. uporaba željezničkih postaja kao mjesta umjetničkog stvaralaštva, urbanih mjesta susreta te gospodarskih, kulturnih i građanskih čvorišta, kao i uporaba muzeja željeznice kako bi se prenijele poruke Europske godine.
-